

УДК 332.012

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2023-57-109-113>**ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

**Виноградня В. М.,
Бурдонос Л. І.**

У статті розглянуто особливості державної підтримки підприємницької діяльності, в сучасних умовах, що є вкрай важливим, так як військовий стан найбільше впливає на можливість розвитку підприємств та взагалі залишатись їм конкурентоздатними та рентабельними.

Важливість державної підтримки доведена багатьма факторами, так як підприємці отримали нові виклики зіткнувшись з великою кількістю проблем, зокрема: відсутність достатньої кількості платоспроможних клієнтів на внутрішньому ринку, не прогнозованість розвитку ситуації в Україні; відсутність достатнього капіталу; недоступність кредитних коштів; зруйнованість ланцюгів постачання; неефективна, довга і дорога логістика; проблеми з кадрами та інше. При цьому, негативним є неможливість підприємцями довгострокового планування.

***Мета статті.** Вивчення напрямів та інструментів підтримки державою суб'єктів підприємницької діяльності, та їх вплив на прийняття антикризових заходів в діяльності підприємців сучасних умовах.*

***Методи, що були використані в процесі дослідження:** у роботі використано метод аналізу, узагальнення, дедукції.*

***Результати роботи:** Встановлено головні завдання та напрямки державної підтримки суб'єктів підприємницької діяльності в сучасних умовах. Проаналізовано основні проблеми їх розвитку в період воєнного стану.*

***Ключові слова:** державна підтримка, пільгове кредитування, грантові програми, релокація, антикризове управління.*

STATE SUPPORT OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITY IN MODERN CONDITIONS

**Vynogradnya Vita,
Burdonos Lyudmila**

The article examines the peculiarities of state support of business entities in modern conditions, which is extremely important, as the state of war has the greatest impact on the ability of enterprises to develop and, in general, to remain competitive and profitable.

The importance of state support has been proven by many factors, as entrepreneurs have received new challenges facing a large number of problems, in particular: the lack of a sufficient number of solvent customers in the domestic market, the unpredictability of the development of the situation in Ukraine; lack of sufficient capital; unavailability of credit funds; disruption of supply chains; inefficient, long and expensive logistics; personnel problems and others. At the same time, the impossibility of long-term planning by entrepreneurs is negative.

***The purpose of the article.** Study of directions and instruments of state support for business entities, and their influence on the adoption of anti-crisis measures in the activities of entrepreneurs in modern conditions.*

***The methods used in the research process:** the work uses the method of analysis, generalization, and deduction.*

***Results of the work:** The main tasks and directions of state support of business entities in modern conditions have been established. The main problems of their development during the period of martial law are analyzed.*

***Keywords:** state support, preferential lending, grant programs, relocation, anti-crisis management*

Виклад основного матеріалу дослідження. Повномасштабне вторгнення росії в Україну стало вагомим викликом для економіки. У перші місяці значна кількість підприємців припинили свою роботу в тому числі навіть ті, що перебували далеко від лінії фронту.

Згідно з опитуванням центру розвитку інновацій, офісу з розвитку підприємництва та експорту, національного проєкту Дія.Бізнес, стратегічного агентства Advanter Group в листопаді було 31,7% підприємств, які повністю або частково припинили роботу з 24 лютого 2022 року. Це найнижчий показник з початку опитувань у березні, зокрема, у квітні не працювали частково або повністю 55,9% підприємств, у червні – 46,8% підприємств, у вересні – 33,8% [1].

Більшість підприємств станом на листопад прогнозує зниження обсягів бізнесу, порівняно з аналогічним періодом минулого року, – 73,8%. Серед них 19,8% підприємств прогнозують скорочення до 20% обсягів минулого року, 23,2% підприємств – 20-50% обсягів минулого року, 21% підприємств – обсягів 50-80% минулого року. Разом з тим 13,1% підприємств прогнозують отримати результат, не менший за показник минулого року, а 13,1% прогнозують зростання бізнесу.

За оцінкою експертів проєкту «Росія заплатить» KSE Institute (аналітичний центр при Київській школі економіки) у 2022 році щонайменше 109 великих та середніх підприємств зазнали прямих збитків. Загальна сума прямих збитків підприємств, включно з державними, та приватних осіб-підприємців оцінюється в \$13 млрд. З них \$9 млрд – частка збитків великих та середніх підприємств. Загальні непрямі втрати сягають \$33,1 млрд. А необхідна сума для відновлення підприємств – \$24,9 млрд [2].

Для стимулювання розвитку підприємств уряд надав ряд можливостей. Перш за все це було створення сприятливих умов для внутрішньо переміщених осіб, які включають компенсацію роботодавцю витрат на оплату праці за кожну працевлаштовану особу з числа ВПО, а також тимчасове переміщення підприємств, які знаходяться у зоні активних бойових дій або території, де була загроза їх введення активних бойових дій до безпечних областей України.

Програма з релокації українських підприємств у безпечні регіони України здійснювалась уже із середини березня 2022 року. Пакет державної підтримки релокаційного підприємства включає в себе: допомога з перевезенням; підбір місця розташування підприємства; допомога у розселенні працівників, які переїхали з підприємством та пошуку нових співробітників; підтримка у відновленні логістики, закупівлі сировини та пошуку ринків збуту.

Також місцеві адміністрації у більш безпечних областях надають подальшу підтримку з пошуком відповідних виробничих приміщень, житла для переміщених працівників чи нового персоналу та підключенням до комунальних послуг. З 1 квітня 2022 року Верховна Рада внесла зміни до Закону «Про оренду державного та комунального майна», що передбачає пільгову ставку оренди (1 грн за 1 квадратний метр) державного чи комунального майна протягом перших шести місяців для релокованого бізнесу. За інформацією Мінекономіки на травень 2022 року понад 1500 заявок надійшло до Мінекономіки на підтримку релокації, а понад 500 компаній, що звернулися, вже завершили релокацію. Понад 300 з них змогли відновили роботу у нових місцях та ще 50 встановлювали обладнання та перебували у процесі підключення комунікацій для якомога швидшого відновлення операційної діяльності [3].

Також держава запровадила урядову грантову програму для бізнесу «єРобота», гроші з якої дадуть змогу кожному, хто має навички та план, створити власну справу чи розширити свій бізнес. Грантова допомога бізнесу під час війни – один з напрямків державної політики стимулювання економіки. Програма «єРобота» об'єднує чотири напрямки, з яких найпопулярнішими є так звані мікрогранти. Це виплати до 250 тис грн на створення або розвиток власної справи. У 2022 році держава перерахувала бізнесу 777 млн грн мікрогрантів, а цього року планує видати 1,8 млрд грн [4]. Також в межах даної програми можливим стало отримання грантів: на розвиток власного садівництва, ягідництва та виноградарства (до 400 тис. грн. за гектар); для розвитку тепличного господарства (до 7 млн. грн за 2 гектари); для створення або розвитку переробного підприємства (до 8 млн грн.); грант або конвертована позика на створення чи розвитку стартапу (від 750 тис. грн. до 8 млн.грн.).

З середини березня 2022 року, урядову програму кредитування «5-7-9%» було розширено. Підприємці в умовах воєнного часу і місяць після завершення війни можуть взяти кредити до 60 млн. грн. під 0% протягом періоду воєнного стану та одного місяця після його припинення, далі – 5% після завершення вказаного вище періоду і до кінця строку кредиту. На реалізацію інвестиційного проєкту та на рефінансування заборгованості кредит надається щонайбільше на 5 років, кредити на поповнення обігових коштів – 3 роки. Програму розширено на середні підприємства з річним доходом до 50 млн євро (раніше було 20 млн євро) та на великі підприємства з річним доходом більше 50 млн євро незалежно від кількості працюючих робітників при цьому розмір кредитної гарантії – 50 % від суми кредиту суб'єкта мікро-, малого та середнього підприємництва (крім суб'єктів великого підприємництва) [5].

З початку повномасштабної війни банки в рамках програми «5-7-9%» до середини червня 2022 р. видали понад 36,5 млрд грн пільгових кредитів, а їх загальна сума становила 126 млрд грн.

Держава також запровадила низку заходів для допомоги бізнесу щодо пільгового оподаткування під час воєнного стану. Так, зокрема, діючим та новоствореним ФОП 3 групи при річному доході не більше 10 млрд гривень затверджено нову ставку єдиного податку в розмірі 2% від обороту незалежно від виду діяльності замість 5%. Головною умовою переходу є річний дохід не більше 10 млрд гривень. Платники цієї групи звільняються від сплати податку на додану вартість, але це не стосується імпортного ПДВ.

Держава звільнила усіх ФОП від сплати єдиного соціального внеску за себе та найманих мобілізованих працівників. ФОП 2, 3 групи. ФОП 1, 2 груп мають право не сплачувати єдиний податок. Також не нараховуються штрафи за неподання звітності, несплату чи неповну або несвоєчасну сплату та не проводяться документальні перевірки щодо сплати єдиного соціального внеску.

Важливим кроком з боку уряду стало для підприємств відтермінування масового впровадження реєстраторів розрахункових операцій. На період воєнного стану скасовуються будь-які штрафи за невикористання касових апаратів [6].

Вагомим є те, що за підтримки Міністерства цифрової трансформації України було створено велику кількість маркетплейсів та платформ, що полегшують ведення підприємницької діяльності в багатьох її аспектах.

Для розвитку бізнесу під час воєнного стану підприємцям в залежності від особливостей ситуації, що виникла необхідно коригувати бізнес-плани. При цьому, перш за все, необхідно налагодити контакт та підключити до роботи всю команду персоналу та реально оцінити свої сили, вирахувати наявну кількість фінансів, а також оптимізувати витрати.

При плануванні діяльності для підприємців важливим є врахування умов, що безпосередньо впливають на роботу в умовах сьогодення.

В першу чергу потрібно врахувати те, що для багатьох підприємств основною проблемою є зниження попиту на свою продукцію. 75% компаній повідомляють про значне зменшення попиту, при цьому 70% шукають нових клієнтів та канали збуту. 20% підприємств стикаються з простроченням чи відсутністю оплати від клієнтів [7].

На це вплинуло значне скорочення платоспроможних клієнтів на внутрішньому ринку. Наявність цієї проблеми вимагає від підприємців перегляду бізнес-стратегії і орієнтуватись на диверсифікацію як асортименту продуктового ряду так і каналів збуту продукції. Пріоритетним може стати підлаштування під нові зміни, зокрема виробництво продукції більш широкого вживання чи для військових.

Для прикладу, сімейна фабрика з Луцька «Ікос», яка до повномасштабного вторгнення шила класичне взуття та згодом почала втрачати замовлення. Тому, виникла ідея шити взуття для військових, зокрема літні тактичні черевики. Їх удосконалювали, доки не досягли ідеального співвідношення якості та ціни, а пізніше розробили водонепроникні зимові черевики.

За кілька місяців до війни відкрився завод «Борисфен-трейд» з виробництва кормів для тварин в металевих консервах з торговими марками Carnie, Pet Chef і «М'ясна миска». Після 24 лютого 2022 року замовлень на консерви припинилися та власники почали співпрацю з виробником курятини і була розроблена партія паштету для людей.

Така продукція добре продавалася її почали постачати в супермаркети, а пізніше з'явилися замовлення від Міноборони. Зараз підприємство продовжує виготовляти консервами для людей паралельно з кормами для тварин, частка яких становить близько 20%. Крім власних брендів, на заводі також виготовляли продукцію для кількох інших компаній під їхніми брендами.

Вінницьке підприємство «Промавтоматика» до війни виготовляло вуличні світильники, стабілізатори напруги, реле, терморегулятори, підсвітку для будинків, проте попит на таку продукцію впав. На підприємстві розпочали виготовляти акумуляторні блоки з підсвіткою, для освітлення військових бліндажів.

Пізніше пристрій було оновлено з можливістю зарядки гаджетів. Попит на дані речі у військових зростає також росли запити на пристрої для зарядки тепловізорів, рацій, планшетів, квадрокоптерів, живлення для Starlink [23].

Одним з пріоритетних напрямків роботи підприємців може стати вихід на міжнародні ринки. Перш за все на ринки на країн, які підтримують Україну в умовах війни та скасовують мита на українські товари, що допомагає українським компаніям посилити свої позиції. Для початку даного розвитку варто відвідати європейські виставки, на яких компанії мають можливість познайомитись та розпочати партнерство з міжнародними дистриб'юторами, чи ритейлерами [8].

Урядом спільно з Офісом з розвитку підприємництва та експорту було створено інформаційну платформу для українських експортерів в умовах війни. Платформа носить інформацію про каталог українських експортерів (е-каталог, безкоштовний онлайн-сервіс, де розміщуються інформація про українських виробників товарів і послуг, готових здійснювати експорт в умовах війни. Каталог створений для налагодження прямих бізнес-контактів між іноземними та українськими компаніями); платформу «Biz For Ukraine» для українських підприємців, котрі можуть дистанційно надавати сервісні послуги для іноземних компаній (каталог компаній з креативної індустрії, консалтинга інжиніринга та ін.); The Supply Chain Resilience (SCR) platform (платформи, яка була створена для допомоги українським підприємцям щодо пошуку міжнародних партнерів, захисту міжнародних ланцюгів постачання (збереженні, реструктуризації або заміні існуючих) [9].

Поступово асортимент товарів та послуг українських підприємців розширюється, а також підвищується частка продажів за кордон. Деякі підприємці почали співпрацювати з іноземними замовниками ще до війни, а зараз лише поширюють свою діяльність в інших країнах.

Ще одним наслідком війни є те, що підприємці мають нестачу фінансування. Більшість підприємств потребують оборотного капіталу, якого їм бракує через майже повне припинення банківського кредитування та активно шукають фінансування. Загальні потреби лише малих і середніх підприємств оцінюються в \$73 млрд, тоді як середня сума, необхідна для однієї фірми (ticket size), становить від \$30 000 до \$300 000 додаткового фінансування. Уряду при цьому необхідно розширити програму «Доступні кредити 5-7-9%» та коригувати законодавство для можливого залучення інвестицій в український бізнес.

В межах програми кредити 5-7-9% Сільське господарство отримало 68 відсотків наявного фінансування, 16 відсотків було спрямовано на оптову та роздрібну торгівлю, а переробна промисловість отримала лише 9 відсотків. Малі підприємці з областей, які постраждали від бойових дій, практично не мали доступу до фінансування (кредитний портфель програми 5-7-9% збільшився на 1 відсоток в областях, що постраждали, з кінця лютого 2022 р.). Комерційні банки практично припинили активне кредитування малого бізнесу через переоцінку поточних кредитних ризиків та нарощування додаткових резервів. Також висока облікова ставка, викликана повномасштабною війною, призвела до значного подорожчання банківських кредитів, котрі багатьом підприємцям залишились майже недоступними.

Рішенням проблеми може бути участь у міжнародних, державних та регіональних програмах здешевлення кредитів для підприємців та лібералізації вимог до кредитної застави.

Важливою проблемою для підприємств, в умовах війни, є труднощі, пов'язаних із транспортування та логістикою. З початку бойових дій спостерігався розрив звичних транспортних ланцюгів через блокуванням

портів, а також нестачею пального через російські удари по нафтопереробних підприємствах та сховищах. При цьому було знищено 20% складських приміщень (близько 400 000 кв. м). Тому підприємцям необхідно значну увагу приділяти створенню нових і безпечних логістичних маршрутів, вивченні нових ділових партнерств та диверсифікації каналів постачання.

На даний час постає серйозно постає питання робочої сили. Це відбулось через те, що близько 5,1 млн людей виїхали за кордон із лютого 2022 року, а також на це вплинули мобілізація, трудова міграція та зруйноване житло в регіонах, що постраждали від війни.

Внутрішнє переміщення населення зробило робочу силу дешевшою, але існує невідповідність між навичками ВПО та потребами роботодавців. Дана проблема є актуальною для більшості галузей національного господарства, а особливо для текстильної промисловості, легкої промисловості, сільського господарства тощо, за винятком галузей обслуговування, де споживчий попит значно впав (туризм, розваги). Дефіцит робочої сили потребує більше часу для вирішення через дисбаланс попиту та пропозиції. Ця проблема вимагає активної участі як держави, так і бізнесу, щодо потреби в робочій силі. З боку держави для активізації повернення громадян в Україну необхідними є додаткові інвестиції в соціальну інфраструктуру, а також реформи у сфері охорони здоров'я та освіти, та модернізація законодавства про працю [10].

Висновки. В цілях антикризового управління підприємствам, в сучасних умовах, необхідно регулярно проводити дослідження свого фінансового стану, порівняння показників ефективності, економічної безпеки, конкурентний аналіз та застосовувати наступні заходи: перегляд можливості зміни постачальників сировини для виготовлення продукції; пошук нових каналів збуту, пошук можливості додаткового фінансування (грантові кошти); максимально заощадити адміністративні витрати; закупівлю обладнання для безперебійної роботи підприємства, підвищення стимулювання роботи персоналу та інше. Державна підтримка суб'єктів підприємницької діяльності, за весь час дії воєнного стану, є досить значною, через різного роду розробки грантових програм, надання пільгового кредитування, релокацію підприємств, створення інформаційних платформ та інше.

Список використаних джерел

1. Стан та потреби бізнесу в умовах війни: результати опитування в листопаді 2022 року. URL: <https://business.dii.gov.ua/cases/novini/stan-ta-potrebi-biznesu-v-umovah-vijni-rezultati-opituvanna-v-listopadi-2022-roku>
2. Збитки, завдані українському бізнесу внаслідок російської агресії, оцінюються в \$13 млрд. URL: <https://kse.ua/ua/russia-will-pay/>
3. Експрес-оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-10/UA_Rapid_Assessment_of_War_on_MSMEs_in_Ukraine_0.pdf
4. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/projects/bo-ye-robota/>
5. Будь-які українські підприємства можуть отримати безвідсотковий кредит на час воєнного стану. URL: <https://denzadnem.com.ua/aktualno/119472>
6. Нові податкові пільги для ФОПів та підприємств в умовах війни. URL: <https://if.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/576960.html>
7. Григоренко Є., Шніцер М. Як після війни Україна має відновлювати економіку та бізнес. Велике дослідження. URL: <https://forbes.ua/money/yak-pisslya-viyni-ukraina-mae-vidnovlyuvati-ekonomiku-ta-biznes-velike-doslidzhennya-deloitte-15122022-10501>
8. Рухлицький В. Бізнес з присмаком пороку. Історії підприємців, які перелаштувалися під час війни. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/01/6/695725/>
9. Чернишевич Д. Р., Жигалкевич Ж. М. Розвиток бізнесу під час воєнного стану. URL: [file:///D:/Documents/Загрузки/271781-Текст%20статті-626775-1-10-20230112%20\(3\).pdf](file:///D:/Documents/Загрузки/271781-Текст%20статті-626775-1-10-20230112%20(3).pdf)
10. Аналіз актуального стану та пропозиції щодо покращення умов для підприємництва в Україні. URL: <https://careerhub.in.ua/doslidzhennya-analiz-aktualnogo-stan/>

References

1. Stan ta potreby biznesu v umovakh viiny: rezultaty opytuvannia v lystopadi 2022 roku [The State and Needs of Business at War: Results of the November 2022 Survey]. URL: <https://business.dii.gov.ua/cases/novini/stan-ta-potrebi-biznesu-v-umovah-vijni-rezultati-opituvanna-v-listopadi-2022-roku> [in Ukr.].
2. Zbytky, zavdani ukraïnskomu biznesu vnaslidok rosiiskoi ahresii, otsiniuiutsia v \$13 mlrd [Damages caused to Ukrainian business as a result of Russian aggression are estimated at \$13 billion]. URL: <https://kse.ua/ua/russia-will-pay/> [in Ukr.].
3. Ekspres-otsinkavplyvuvii na mikro-, mali ta serednipidpriemstva v Ukraini Ekspres-otsinkavplyvuvii na mikro-, mali ta serednipidpriemstva v Ukraini [Express assessment of the impact of the war on micro, small and medium-sized enterprises in Ukraine]. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-10/UA_Rapid_Assessment_of_War_on_MSMEs_in_Ukraine_0.pdf [in Ukr.].
4. Ekonomichna pravda [Economic truth]. URL: <https://www.epravda.com.ua/projects/bo-ye-robota/> [in Ukr.].
5. Bud-yaki ukraïnski pidpriemstva mozht otrymaty bez vidsotkovyi kredyt na chas voïennoho stanu [Any Ukrainian enterprises can get an interest-free loan during martial law]. URL: <https://denzadnem.com.ua/aktualno/119472> [in Ukr.].
6. Novi podatkovii pilhy dlia FOPiv ta pidpriemstv v umovakh viiny [New tax benefits for FOPs and enterprises in wartime conditions]. URL: <https://if.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/576960.html> [in Ukr.].

7. Hryhorenko Ye., Shnitser M. Yak pislia viiny Ukraina maie vidnovliuvaty ekonomiku ta biznes. Velyke doslidzhennia [How Ukraine should restore the economy and business after the war. Great research]. URL: <https://forbes.ua/money/yak-pisslya-viyni-ukraina-mae-vidnovlyuvati-ekonomiku-ta-biznes-velike-doslidzhennya-deloitte-15122022-10501> [in Ukr.].

8. Rykhlitskyi V. Biznes z prysmakom porokhu. Istorii pidpriemtsiv, yaki perelashtuvalysia pid chas viiny. [Business with the taste of gunpowder. Stories of entrepreneurs who changed during the war]. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/01/6/695725/> [in Ukr.].

9. Chernyshevych D. R., Zhyhalkevych Zh. M. Rozvytok biznesu pid chas voiennoho stanu [Business development during martial law]. URL: [file:///D:/Documents/Запозку/271781-Текст%20статті-626775-1-10-20230112%20\(3\).pdf](file:///D:/Documents/Запозку/271781-Текст%20статті-626775-1-10-20230112%20(3).pdf) [in Ukr.].

10. Analiz aktualnogo stanu ta propozyzii shchodo pokrashchennia umov dlia pidpriemnytstva v Ukraini [Analysis of the current situation and proposals for improving conditions for entrepreneurship in Ukraine]. URL: <https://careerhub.in.ua/doslidzhennya-analiz-aktualnogo-standu/> [in Ukr.].

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Виноградня Віта Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, Університет Григорія Сковороди в Переяславі
вул. М. Грушевського, буд. 57, кв.7, м. Переяслав, 08400, Україна
e-mail: vinogradniy_roma@ukr.net

Бурдонос Людмила Іванівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, Університет Григорія Сковороди в Переяславі
вул. Богдана Хмельницького 99, кв. 1, м. Переяслав, 08400, Україна
e-mail: burdonos_lyuda@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHORS

Vita Vynogradnya, PhD in Economics, Associate Professor of Finances, Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav
57 M. Grushevskyy St., apt. 7, Pereiaslav, 08400, Ukraine
E-mail: vinogradniy_roma@ukr.net

Lyudmila Burdonos, PhD in Economics, Associate Professor of Finances, Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav
Bohdan Khmelnytsky street, house 99, g. Pereiaslav 08400, Ukraine
e-mail: burdonos_lyuda@ukr.net

УДК 330.342.146:[355.48(470:477)]:328.132.7

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2023-57-113-120>

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ ТА СТАБІЛІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ ЩОДО ЇХ ПОДОЛАННЯ У КОНТЕКСТІ ІНІЦІАТИВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Костик Є. П.,
Овсієнко А. М.

Предметом дослідження є: соціально-економічні ризики повномасштабної війни російської федерації проти України та стабілізаційні заходи щодо їх подолання у контексті ініціатив Президента України.

Мета наукової статті полягає у проведенні дослідження соціально-економічних проблем, які спричинені повномасштабною війною російської федерації проти України та стабілізаційних заходів щодо їх подолання з урахуванням Президентських ініціатив.

Методи дослідження. Усі компоненти дослідження базуються на основних принципах – науковості, об'єктивності, системності, розвитку, а також методах пізнання соціально-економічних процесів суспільного розвитку – аналізу, синтезу, проблемно-хронологічному, порівняльно-аналітичному, статистичному, системного та комплексного підходу.

Методологія проведення роботи. У процесі дослідження означеної проблематики були взяті за основу: основні положення економічної теорії та національної економіки, праці вітчизняних учених і практиків в означеній сфері, науково-аналітичні розвідки Центру економічних та соціальних досліджень при Національному інституті стратегічних досліджень.

Результати роботи. Основний науковий результат дослідження полягає у вивченні соціально-економічних ризиків повномасштабної війни російської федерації проти України та стабілізаційні заходи щодо їх подолання у контексті ініціатив Президента України.